

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Jesu Sac. Theol. Professoris.
Apparatus Doctrinae Sacrae**

Archdekin, Richard

Dilingae, 1687

Caput Quintum. De Officiis Justitiæ Christianæ, Peccatis. Virtutibus, & 4.
Novissimis, Cum Exemplis Constantiæ illustribus inter perpetuas pro Fide
Romana Persecutiones, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38464

hospitium fuerat reversus, dum inter manducandum à mente raptus fremere dentibus ac mirè se collidere cepit, idque per horas non paucas, donec post multas sociorum pro eo quod Deum fufas preces sibi redditus est, ac domum reversus. Eà infestatione liber fuit diebus aliquot, sed à commissio tamen scelere minimè refipiscens, validiori modo à tartareo hoste possidetur, cepitque diebus ac noctibus summà fratrum suorum commiseratione ac labore extruciari, & exarscere cepit ejus brachium dexterum quo facilegium furtum commiserat: quo factum ut Abbati viro aetioris considerationis res suspensa esse ceperit. Subornat ergo quosdam, qui energumenum, dum sibi compos esset, rogarent, num fortè sibi gravioris delicti conficius esset, fore ut Dei misericordiam impetraret. Quid multa? Rubore confusus, commissum à se tacitus palam facit, Deum ut pro se rogent, fratres obsecrat. Nec vanæ preces, etenim Abbatis jussu. jejunia, afflictiones corporis, Sacrificia pro ejus incolumitate indicuntur, quibus citò restitutum pristinae sanitati brachium, & dæmon ab eo fugatus est.

Q. Quid postremò est Matrimonium?

R Esp. Sacramentum quo vir & mulier legitime contrahentes individuum vitæ societatem in cont, gratiâque divinâ donantur, tum ut soboles honestè & Christianè suscipiantur & educetur, tum ut foedæ libidinis & incontinentiæ peccatum evitetur.

Expos. Hæc societas in Scripturis commendatur. *Relinquet homo patrem suum & matrem, & adhaerebit uxori suæ, Gen. 2. Quod Deus conjunxit, homo non separet: Matth. 19. Is qui Matrimonio juncti sunt præscriptio non ego, sed Dominus, uxorem à viro non discedere... & vir uxorem non dimittat: 1. ad Cor. 7. Exemplum in puella, quæ matrimonii pactum juramento confirmatum violavit, supra datum est de juramento.*

Non decet Matrimonium contra parentum voluntatem inire, quod infaustum esse solet. Apud *Sarrum* 1. Jan. in vita S. Basilii habetur, quomodo Protetii Senatoris filia ab ejus servo per magum decepta, & infano amore correpta, instantè rogabat patrem ut possit jungi Matrimonio cum illo, qui si consentire noluerit pro ea redditurus esset rationem in die judicii. Aut comple, inquit, desiderium, aut brevi me extinctam videbis. Pater, qui filiam hanc Deo consecraverat, mœrore absorptus, amicorum consiliis iussit fieri quod petebat, ne sibi ipsi exitium adferret. Vade, inquit, misera, mulum lugebis aliquando cum facti penitebit, nec tamen mederi poteris. Inito igitur conjugio, quod celaverat maritus jam fecit palam: observatum est eum nunquam ingredi Ecclesiam, imo nec Christianum esse. Hoc ubi advertit uxor, humi se prosternere suis unguibus se discerpere, vellere capillos, pectus tundere in has voces erumpere: nemo parentibus non obediens salvus umquam fuit: heu me miseram quæ me sponte conjeci in hanc sortem ipsâ morte deteriorem.

Optima admonitio parentum Satæ, diligere maritum, regere familiam, gubernare domum, seipsam irreprehensibilem exhibere, *Tobie 10.* Quanto magis illa dilectio in conjugio Christiano exerceri debet.

Narrat Rodericus Sanchez part. 2. Histor. Hisp. cap. 4. Præclarum amoris conjugalis exemplum. Eduar-

us Regis Angliæ primogenitus ad Domini sepulchrum transfretasset, fuissetque in via proditorie à Matro quodam gladio venenato percussus, & medicorum remediis non tam alligaretur, quam alligaretur, tandem in Angliam sine salutis spe reversus est. Eius unaquæ uxor, Regis Hispaniæ Filia, novam & inauditam, sed amore ac pietate plenam, adhibuit medelam: plugas enim mariti toxico infectas, quæ vi veneni elatit non poterant, linguâ indies lingebat. fugebatque humorem & pus venenolum quasi dulcissimum liquorem, Cujus vigore sic omnem veneni materiam extraxit ut integratis vulnere cicatricibus ille plane curatus, illa quoque divino favore servata incolumis evaserit. Alia in Apparatu V. Matrimonium. Et in Resol. 7. beol. de Sacramentis cap. ult.

Q. Estne inter Sacramenta discrimen?

R Esp. Est sanè: Baptismus enim Confirmatio & Ordo semel collata nunquam iterantur, sicuti cetera. Item Baptismus necessario suscipitur ab omnibus, & à relapsis Pœnitentia. Arbitrarium est autem uti reliquis, modò nullum contempnas aut irreverenter sumas, illudve cum sumendi tempus est negligas.

CAPUT V.

De Officiis Justitiæ Christianæ?

Q. Quot sunt officia Justitiæ Christianæ?

R Esp. Hæc duo: Declina à malo sive peccato, & Fac bonum sive officium Justitiæ.

Q. Qui potest homo cavere peccatum, & bonum facere seu præstare justitiam?

R Esp. Non id per se quidem, sed Christi gratiâ ac Spiritu instructus Christianus potest, ac debet, quantum hujus quidem vitæ status admittit, justè vivere, & legem implere.

Q. Quotuplex est peccatum?

R Esp. Duplex: Originale, & Actuale.

Q. Quid est Originale?

R Esp. Quod ab ortu nobis congenitum, per Baptismum in Christo condonatur.

Expos. De Peccato Originali testatur Scriptura ad Rom 5. v. 12. *Per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors pertransiit in quo omnes peccaverunt.* Sola excipitur Virgo Deipara, quæ nullo unquam Peccato Originali aut actuali inquinata fuit.

Memorandum est exemplum quod de quodam Brasilio, qui à Peccato Originali, sacro Baptismatis fonte, necdum ablutus è vivis decesserat, quod in vita Patris Josephi Anchiætæ, Magni Brasiliæ Apostoli, è Societate Jesu, refert *Sebastianus Boxerarius*. Quidam nomine Didacus jam pridem Christiana Religione suscepta inter Christianos tanquam Christianus diu versatus, in domo Lusitani civis diem suum obierat. Cadaver diu exanimè jacuerat, & sepultura paratum. Elapso duarum horarum spatio mater familias Gratia Roserigia nomine, videt cadaver moveri, & horrore concutitur. Mox promptior animo accedit, ut quid rei subit, propius dignoscat. Didacus jam vitæ redditus Dominam rogat, se illo funebri amictu dissolvat, quo effecto P. Josephum Anchiætæ advocari jubet. Propter accurrit ad ædes Societatis, & Didacus vitæ restitutus P. Josepho nunciatur. Hic celer advolat, quo vilo Didacus de ani-

animæ suæ salute sermonem ingressus, narravit se, ut è vivis decesseret, monitum, non recto itinere in ea loca se venisse, quod per Baptismi ostium, nondum scilicet Peccato Originali deleto, Ecclesiam intrasset. Non negabat se sacro fonte numquam tinctum fuisse, at inficitiam prætexens ab albis hominibus (sic Europæos indigitabat) se Christianam Doctrinam edoctum, sibi que Didaci nomen inditum referebat: ab eo verò tempore, cum se perfectum Christianum putasset, præcepta omnia servanda suscepisse, nulla injecta mente de suscipiendo Baptismo. Proinde enixe P. Josephum rogavit, se quam primum sacro Baptismate in Ecclesiam induceret; se enim ad alteram vitam unde regressus esset, properare. Tum Josephus hominem, etsi Christianæ legis non rudem, accuratè tamen instruit, quantum extremi temporis patiebantur angustiaz, & in structum magno cum animi sui fructu baptizavit.

Jam Didacus decedendi venià à matre familias petiit, eam rogavit, ut villa, quibus tegebatur indumenta, alicui egeno porrigeret, curaretque duo Missæ Sacrificia offerenda, ut saltem cultu suo nomine exhibito Deum veneraretur. Tum sibi ardentem Ecclesiæ ritu candellam porrigi postulat, & ad P. Josephum conversus, adis mihi, inquit, Pater, donec voti compos Deo Sacris undis ablutam animam reddam. Pater piis precibus intendit, inter quas animam demum Peccati Originalis maculâ abstersâ liberatam emisit, cum qua non poterat in cælum introire. Exempla alia quæ possint spectare ad Peccatum Originale, tradita sunt supra de Sacramento Baptismi.

Q. *Quid est Peccatum Actuale?*

R. Esp. Dictum, factum, vel concupitum, contra vel præter legem Dei aut Ecclesiæ.

Q. *Quotuplex est Actuale?*

R. Esp. Duplex: Mortale, sic dictum, quia mortem animæ præsentem adfert: (Anima enim quæ peccaverit, ipsa morietur) & Veniale; ut cui venia facile tribuitur, & sine quo ne justi quidem vivunt.

Q. *Quibus gradibus ad peccatum deducimur?*

R. Esp. His tribus: Suggestione, Delectatione, Consensu, seu deliberata voluntate peccandi.

Expof. His gradibus prima parens nostra Eva ad peccatum ascendit, & se cum posteris improvida perdidit, Gen. 3. Callidus accedit ad incautam serpentis larvâ indutus dæmon: Et, cur præcepit, inquit, vobis Deus, ut non comederitis de omni ligno Paradisi? en suggestionem. Hanc si tefalvum velis, repellas illico necesse est. Secus fecit (proh dolor!) mater nostra; quæ & alterno eam cum Serpente fovit sermone. De fructu, ait ipsa; lignorum, quæ sunt in Paradiso vescimur; de fructu vero ligni, quod est in medio Paradisi, præcepit nobis Deus, ne comederemus, & ne tangeremus illud, ne forte moriamur: Cui Serpens: Nequaquam morte moriemini, scit enim Deus, quod in quocumque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dii scientes bonum & malum. Hoc inquam discursu quæ prius erant blande suggesta fovit mulier malefana, sed & eum fructum tulit quem solent illi, qui ignem sine exceptum non excutiant; subditur enim, *Vidit igitur mulier, quod bonum esset lignum ad vescendum, & pulchrum oculis, aspectuque delectabile*: En delectationem, quæ libere admissa animum jam promptum & expeditum nullo labore ad consensum, & hujus præmia

R. P. Ardeck, Tom. III.

pœnas sempiternas pertrahit. Audite exitum: *Et tulit de fructu illius, & comedit, deditque viro suo, qui comedit. En consensum, & extremam peccati ruinam. Quare animæ tuæ salutem si consultum velis, dum demon ad peccatum pellicit, in limine resiste, ne ignem illum sine excipias, quo jam nunc æternum incipias ardere.*

Q. *Qui sunt supremi gradus peccantium?*

R. Esp. Eorum, qui scientes ac prudentes ex mera peccant malitia: qui etiam de peccato ipso gloriantur: & qui bene momentibus obstreperunt, ac salutaria consilia prorsus contemnunt.

Q. *Quare peccatum fugiendum?*

R. Esp. Quia Dominum Deum offendit, summum bonum eripit, & summum adfert malum peccanti, dum divinam tollit fruitionem numquam recuperandam, & pœnas æternasque homini accerit sempiternas.

Q. *Quæ dicuntur peccata Capitalia?*

R. Esp. illa, ex quibus, veluti capitibus & fontibus, omnia alia peccata profisciscuntur.

Q. *Quot sunt peccata Capitalia?*

R. Esp. Septem: Superbia, Avaritia, Luxuria, Invidia, Gula, Ira, Acedia.

Q. *Quâ ratione vitari & vinci hæc peccata possunt?*

R. Esp. Si Jesu Christi gratiæ cooperemur, peccatorum damna & pericula considerantes, & virtutes septem his peccatis contrarias exercentes.

Q. *Quæ virtutes peccatis Capitalibus adversantur?*

R. Esp. Hæ septem: Humilitas, Largitas, Castitas, Benignitas, Temperantia, Patientia, Devotio, seu sedula Pietas.

Superbia Exemplum.

Angelus assumpto corpore cum Eremita gradiens aeternicadaveri in via occurrit; dixitque Eremitæ obturanti nares, ecquid nares constringis? Ille fœtorem cadaveris causam esse objecit. Paulo post juvenis pulcher ad superbiam ornatus phaleris & telâ aureâ equo vectus transibat, qui cum longè abesset, obturavit nares Angelus, quod Eremita admirans, interrogavit rationem: cui Angelus, Ille juvenis superbus & lascivus plus coram Deo & Angelis fœtet quam cadaver illud quod fœtidissimum odorem spirabat. *Ex Spec. Exemplorum pag. 42. Vide in Appar. Superbia.*

Avaritia.

Ribergerus Nobilis ditissimus in Suevia prævidens famem subsecutam, undique corraso frumento implevit granaria; idque tanto vendidit pretio ut populus aut mori fame, aut bona omnia tradere debuerit. Inter plurimos ecce unus parvulus suis onustus offert sex talares filiorum vestes, promittens postmodum plenam solutionem. Indignatus dives pecuniam exigens negavit triticum: Discedens pauper maledixit diviti. Post paucos dies Ribergerus servum ad granaria misit ut ea invisceret, rediitque dicens, illic tres atros boves pascere, & servus die postero mortuus est. Misit & alium, & hic redux nuntiavit non tantum boves, sed & equos qui frumentum devorarent, se vidisse. Ipse itaque vix credens, ascendit, & per foramen aliquod vidit greges pecudum diversos frumentum consumere: attonitus indè mento captus est, eaque dixit & egit ob quæ tenis ligari debuit,

N 2

sicque

ficque exemplo punitæ à Deo avaritiæ ab aliis incarcera-
ceratus fuit: *Ita Mart. Del Rio ex Petro Pizero fol. 261.*

Ex Avaritia furando res alienas sæpe homines perdunt res proprias. Quidam dum messem in arca colligeret, sustulerat manipulos proximi sui, & ad cumulum suum illos addebat, ut eum augetet: sed res aliter evenit. Nam statim cecidit fulmen, & arca accensa est. Miser ille statim currit ad virum Dei qui prope habitabat. & suam calamitatem & incendium illi exponit, fortum autem suum celare conabatur. Sed vera dicere iussus, furtum etiam suum confessus est. Iussit autem vir Dei ut culpam corrigeret, si velit à pœna liberari. Nam situ, inquit, manipulos restitueris, ignis ille à Deo missus extinguetur. Mox ille festinus cucurrit & manipulos obtulit illi cui facta fuerat injuria: quo facto, flamma illi viri sancti oratione statim extincta fuit. *Quæ res terrore & horrore furti incolas implevit, & totam civitatem Antiochenam ubi res contigit. Ita narrat Theodor. in historia SS. Patrum.*

Quam procul ab Avaritia debeant esse Judices suo exemplo præclare docuit Thomas Morus Angliæ Cancellarius. Accusatus ille fuit apud Regem, quod à vidua nomine Vaugham poculum aureum accepisset post sententiam in iudicio pro ipsa latam. Morus acceptum à se poculum aureum coram Rege factus est, sed rogavit Regem ut interrogaret viduam, quid postea de poculo factum fuerit. Illa rogata agnovit Cancellarium poculum hilari quidem vultu accepisse, & magnas gratias pro dono egisse: sed convocata familiâ curasse illud vino repleri, libique hilariter propinasse, & simul cum vino poculum reddidisse. Quo cognito Rex Morum multum collaudavit, & calumniatorem oburgatum Moro pro suo arbitrio puniendum permisit. Rem hanc narrat *Thomas Stapletonus in vita Thomæ Mori cap. 3.* Plura exempla vide supra in Apparatu, verbo, *Avaritia.*

Luxuria.

Milles defunctus amariæ apprensus tormentorum rationem reddidit raucâ & horridâ voce, nempe quia cantilenis luxuriosis decantandis suavam alias vocem impenderat. Crura ei erant nigerrima & scabiosa. gloriosus enim erat in vita de eorumdem pulchritudine, ostendensque roganti puellæ reliquum infelicis corporis statum, amotâ à pectore chlamide busonem teterrimum toti corpori quadratum ostendit, dicens se hoc pro lubricis peccatis, aliisque corporis eum illa delictis pati in æternum debere, adeoque, vanas, quas illa pro eo fundebat preces futuras. *In Specul. Exempl. tit. Infernus, Vide in Apparatu Luxuria.*

E contra præclarum est *Castimonie* Exemplum in S. Thoma Aquinate, qui mulierem quæ ipsam ad labefactandam castitatem sollicitabat, arrepto titione generosè abegit. Et ob hanc victoriam Deus illi perpetuum castitatis donum concessit.

Adde exemplum in utroque sexu profusum singulare S. Theodora, & S. Didymi. Jubetur illa à Maximo Imper. vel fidem, vel virginitatem deserere. Reluctantem in lupanar detudi jubet, & violentiam illius castimonie à militibus adhiberi. Primus militum ad illam *Didymus* ingreditur: sed ecce repente non castimonie impugnator, sed custos fidelis mirâ arte efficitur. Commutat Didymus eum Theodora vestes: hæc jam virum induta, ac custodiâ sic elusâ, recedit

innoxia: Didymus verò in Theodora veste ac perfona comprehenditur, & ad supplicium rapitur. Accurrit mox Theodora, proclamans palmam illam fidei ac castitatis non alteri sed sibi deberi; vestem se, non causam, non personam in Didymum transtulisse: sed ex adverso pro hac palma sibi debita firmiter petorante, demum uterque supplicio afficitur, uterque dupli-
ci fidei & castimonie conservatæ laureâ coronatur. Quod fusius deducit *S. Ambrosius lib. 2. de Virgin.* Et brevius festi Mariani 28. Aprilis.

Iracundia.

Iracundiæ deformitas patuit in domicella quadam Inobili, sed admodum rixosa & iracunda, ita ut domum, & templa, totam etiam civitatem suis rixis impleret, & discordiis turbaret. Mortua illâ sepulta ante templi valvas, visum est sepulchrum flammis & ignes vomere, quo aperto repererunt superiorem partem corporis flammis ambulatam & adhuc flagrantem, inferioriorem verò partem integram, & in signum virginitatis custodiæ illam mansisse. Ita *Cesar. lib. 4. c. 22.*

Wenceslaus Rex Bohemorum ex quadam occasione contra suam pincernam vehementi irâ connotus fuit. Etenim illa iracundia subitanea voluit eum propriis manibus interficere. Sed ex nimio illo furore, & ardore vindictæ, statim Rex in paralyticum incidit, & intra paucos dies mortuus fuit. Sic enim Ira non tantum nocet animæ, sed etiam corporis mortem accelerat. Ita habet *Crommerus lib. 13. histor. Polonia: vide in Apparatu, verbo, Ira.*

Gula.

Horret animus referre quorundam Baccho se consecretantium luctuosum exitium. Nobiles Germani duo in Apeldorn Velvæ Pago inter se conveniunt, ut vino adulto tandem se ingurgitarent, donec eorum alter exspiraret: Si quis prior surgeret, in eum diabolus potestatem haberet. Quo perducit hominem in renata intemperantia! Accidit, dum strenue hæc lege potarent, mercatorem illic forte transire, quem, ut se tertium adjungeret, cogerunt. In domum inductus alter mortuus metu se Bacchum haustu liberali venerari simulat potius, quam re ipsâ venerari. Tum locum ingressus ferali forma dæmon, duos helluones sibi devotos aggressus est. & utrique, arrepto collo, cervicem frengit. Hæc gulæ deditis manet merces. Ita *Daroult. in Floribus Exemplorum c. 6. tit. 7. exemp. 7. vide in Apparatu, verbo, Ebrietas.*

Invidia.

In vita S. Attali, qui succedens B. Columbano Cœnobium rexit, diabolus in eum aliquot subditorum corda suscitavit, qui recusabat tantæ disciplinæ austeritatem ferre. Ille è contra mediis spiritualibus usus, nec potens ad rectam normam deducere, pertinaces ire permittit, qui postquam segregati sunt, virum sanctum detractionibus laniant. Sed ecce, unus eorum febrim ardentissimam correptus, nequidquam implorans Attali auxilium, igne fatali accensus, emoritur morbo: exemplo isto docti adstantes ad virum sanctum recurrere, qui veniâ donatos securos reddidit; contententes vero aliqui poenitentiam diversis modis disrupti interiere; quorum unus securi, alius flumine, alter mari vitam felicem finiunt. *In Specul. Exempl. pag. 268. vide in Apparatu v. Invidia.*

Q. Qua

Q. Quae peccata in Spiritum Sanctum committuntur?

R Esp. Ea quae suâ malitiâ sic divinam excludunt gratiam, ut neque in hoc saeculo, nisi aegre admittuntur, neque in futuro remittantur.

Q. Quot sunt peccata in Spiritum Sanctum?

R Esp. Sex: Praesumptio de misericordia Dei, vel de impunitate peccati, Desperatio, Agnitæ veritatis impugnatio, Fraternalis charitatis invidentia, Obstinatio, & Impenitentia.

Expos. Quodnam lucuosius quam quod subdo pertinacis & obstinati peccatoris monumentum haberi potest? Lego in actis pro Beatificatione B. P. Francisci Borgiæ Societatis Jesu, apud Eusebium Nierenbergium in ejus vita, Virum quandam in Hispania, quàm sanguine nobilem, tam vitiis ac flagitiis infamem, gravi aegritudine correptum, ac de vita periclitantem, tantâ oblatione in sceleribus suis perstitisse, ut recta omnes monentes rejiceret, nolletque de anima per confessionem expianda quemquam audire. Venit tum forte eam in Urbem S. Borgias, qui cognito miseri periculo, pro zelo suo illum juvare cupidus, ante Christum crucifixum in genas prociidit, cum ardentem obsecrans & obtestans, ut qui orbi universo sanguine suo saluti fuisset, infelici ac pertinaci illi animæ non deesset. Franciscus hæc precanti, ex cruce Servator, Adi, inquit, confestim aegrum, eumque hortate, ut se expiet, & ego mox illi ut medicus & infirmorum curator adero. Abit B. Pater spei bonæ plenus, ad aegri domum se confert, quo Servator jam præcesserat, medici ac prope famuli specie illi solatia atque obsequia deferens. Excipitur ab infirmo non inurbanè P. Borgia; verùm ubi de confessione ceperit, ad eam instituendam adduci non potuit. Recedit iterum Dominus, relicto ad ulteriores conatus apud aegrum Francisco, qui & ipse cum operam perderet, etiam recessit, & denuò coram Christo crucifixo in genas provolutus, per sacra illius vulnera obtestatur, ut misero adsit. Cui Dominus: conveni iterum pertinacem illum Franciscæ, meque tecum deser, si forte me confecto, cruci pro se fixo convertatur, & vivat. Rediit Borgia, & submotis arbitris, ut liberior esset aeger, verbis ad pietatem omnem compositis, submissis in terram genibus, Christum crucifixum illi representat: per Passionem, dolores, sacra Domini *IESU* vulnera orans, obsecransque, ut animæ suæ misereatur, æternitatem maturius menti imprimat, nolle Deum mortem peccatoris, sceleribus omnibus ejus misericordiam majorem esse. Ad omnia ille pertinax obmutescit: addit & vocem suam Dominus *IESUS*, & vocem sanguinis, quem ex vulneribus copiosè effundebat. Per hunc iterum iterumque obtestatur Franciscus; sed nihil profuit. Tum vero servator revulsa à cruce manu, sacrosanctum cruorem in faciem projicit obstinati peccatoris, qui quot guttas numerat, tot veluti linguas in magno judicii die coram orbe universo neglectam & contemptam benignissimi Dei ac Redemptoris sui misericordiam illi exprobrabit.

Q. Quae peccata in cælum clamare dicuntur?

R Esp. Quæ per se vehementer abominanda sunt, & aperte humanæ charitatis jura violant: unde vindictam clamare perhibentur, & horrendis sæpè modis in hac vita divinitus vindicantur.

Q. Quot sunt peccata in cælum clamantia?

R Esp. Hæc quatuor: Homicidium voluntarium, Peccatum Sodomiticum, Oppressio pauperum, viduarum, atque pupillorum, demum Merces operariorum defraudata.

Expos. Exemplum Homicidii voluntarii à Deo puniti exhibetur *Genes. cap. 4.* in Caino qui fratrem suum Abelem fraudulenter quasi ad deambulandum in agrum evocavit. Et ecce cum soli essent in agro contra fratrem violenter insurgens eum occidit, sed quam sibi abominandum esset illud facinus Deus statim aperuit, qui contra homicidam his verbis intonuit. *Quid fecisti? Vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. Nunc igitur maledictus eris super terram &c.* Sanguis nempe innocens vocem tremendam habet, quæ in cælum usque auditur, & homicidii vindictam deposcit.

Quam detestandum sit *Sodomia* peccatum aperte patet in everfione ipsius Sodomæ & Gomorrhæ, ubi cum incolæ infando illi carnis peccato addicti essent, ultricibus flammis à Domino consumpti fuerunt, uti gravibus verbis testatur Scriptura *Genes. cap. 14. v. 24. Pluit Dominus super Sodomam & Gomorrhæ sulphur & ignem à Domino de cælo, & subvertit civitates has, & omnem circa regionem &c.*

Oppressio pauperum per vim & potentiam Deo semper execrabilis fuit, uti patet *3. Reg. cap. 21. vers. 19.* Cum enim Rex Achab vellet invito Naboth vineam eripere, Jezabel Regina ut Regis voluntatem exequeretur, per suam potentiam curavit Naboth falsò accusari, & lapidibus obrui. Sed ecce parem Dei vindictam Idum Achab festinare ut jam defuncti vineam occuparet, Dei nomine occurrit illi Elias Propheta & pœnam denunciat, dicens, Hæc dicit Dominus; *In loco hoc in quo iuxerunt canes sanguinem Naboth, lambent quoque sanguinem tuum*, quod iusto Dei judicio evenit.

Q. Quae peccata dicuntur aliena?

R Esp. Ea, quæ ab aliis quidem committuntur, sed nobis interim auctoribus, vel quoquo modo adiutoribus, aut saltem non impediuntibus, ut idcirco nobis etiam imputentur.

Q. Quot modis aliena peccata nobis imputantur?

R Esp. Novem his modis: Consilio, iussione, consensu, irritatione, laudatione, seu adulatione, reticentiâ culpæ alienæ, conniventiâ vel indulgentiâ, rei alienæ participatione, & pravâ facti alieni defensione.

Q. Quae dicuntur opera carnis?

R Esp. Ea quæ homines secundum carnem viventes, & à Dei filiis spiritualibus degenerantes, committere solent.

Q. Quae sunt opera carnis?

R Esp. Paulus ea recenset in hunc modum: Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt, Fornicatio, immunditia, impudicitia, luxuria, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, rixæ, dissensiones, sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, comessationes, & his similia, quæ prædico vobis, sicut prædixi: quoniam qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.

Expos. Quanta sit malitia in operibus Carnis, & veneficiis, & commerciis cum dæmone sequenti Exemplo luculenter exponitur. Lugduni in Gallia vir mili-

militaris Vigiliarum Praefectus, dum nocte quadam ex officio urbis compita circumlustrat, ad commilitones suos conversus, impurum animi sui sensum hac impiâ voce declarat: Ad satisfaciendum carnis desiderii, si vel ipse dæmon modò se mihi offerret immunis non abiret. Vix hæc verba pronulerat, & ecce mulier splendido in speciem habitu, famulo lucernam præferente, impuris hisce Veneris mancipiis occurrit. Post exhibita ultro citroque urbanitatis officia, illi sceminâ se confestim adiungunt, & domum ad quam se redire fingebat, eam deducunt. Ingrediuntur simul, & desideratam cum ea libidinem explent. At res tota ex dæmonis arte composita & phantastica fuit. Nam sublato à dæmone fūco, deprehendunt se cum cadavere tabo, sanie, ac vermibus fluente rem habuisse, & in obsoleta domus ruinis versari. Adhæc dum attoniti obstupescerent, ecce ibi insolito fulminis ictu prostrati sunt, unus quidem eodem loco & nocte extinctus est, alter verò postridie, tertius denique dieterio interiit. Ex Doultremani *Pædagogo Christi. Part. 1. cap. 7. pag. 132.*

Olii & invidiæ exemplum proponitur nobis 1. *Reg. cap. 18. & 31.* In Saule que Davidem ex odio injusto multis modis occidere conatus est, donec tandem ab hostibus superatus violentas manus in seipsam convertens sese propriâ hastâ interemit.

Aliud æmulationis & inimicitiae exemplum patet in fratribus Josephi, qui ipsum vestibus spoliatum venderunt, sed Deo sic disponente, ipsi fame compulsi coacti sunt Josephum venerari, & ab ipso vitam & veniam postulare, *Genesis cap. 35.*

Ebrietatis & comessationis quam acerbus sit fructus docet Exemplum apud *Cantipratanum Lib. 2. apum cap. 56. §. 2. Et in Pædag. Christi. pag. 152.* Dum quidam cum sociis inter popula Animæ immortalitatem irrisisset, adfuit extemplo quidam sub mercatoris habitu, & statura procerus, cui per jocum socii ajunt, si tu bonus es mercator, en hic hominem qui suam animam venalem habet. Bene est, inquit mercator, qui erat dæmon sub mercatoris specie: Sed velim scire quanto pretio ea vendatur? Non magni, inquit alter, si tot vini amphoras dederis illam referes. Postquam mercator ille pretium quod petebatur pendisset, & communi omnes joco risuque applausissent, & poculis jucundè indulgissent, cum tempus adveniret, quo societas illa dissolvenda erat: Heus boni viri, exclamat mercator, quid vobis videtur? Qui emit equum numquid non etiam fraum feret? Cum omnes incepto joco insistentes, id æquum esse pronunciarent, statim veterator infernalis se prodit, arreptumque impium ganeonem eoram omnibus cum corpore & anima secum asportat, debitum temulentiae & impietatis suae præmium relaturum.

De prædictis omnibus, Luxuria, Invidia, Ira, Ebrietate, Consilio malo, Adulatione, &c. superius plura exempla data sunt: Item in *Apparatu* sub propriis Titulis.

Q. Estne satis Christiano, malum fugere & à peccato declinare?

R. Esp. Nequaquam; sed præterea bonum agere & virtutes exercere necesse est. Alioqui scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi.

Q. Quid boni faciendum Christiano?

R. Esp. In genere quidem quidquid boni lex naturalis, divina vel humana præcipit vel ostendit: in

specie verò pro sua quisque vocatione præstare officium & acceptæ Dei gratiæ cooperari cum gratiarum actione debet. Omnis enim arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur, & in ignem mittetur.

Q. Quæ sunt præcipua bonorum operum genera?

R. Esp. Ea, quibus sobriè, justè, pieque vivitur in hoc seculo, & per quæ itidem iusti magis magisque iustificantur, & sancti indies sanctificantur.

Q. Quotuplicia sunt hæc operum bonorum genera?

R. Esp. Triplicia: utpote Jejunium, Eleemolynæ seu misericordia, & Oratio, de quibus ita legitur: Bona est Oratio cum jejunio & Eleemolynæ.

Q. Quis est fructus bonorum operum?

R. Esp. Habent ea promissionem ac mercedem hujus ac æternæ vitæ; Deum placent, gratiam continent, & augent; denique Christiani hominis vocationem certam faciunt, atque consummant.

Q. Quid est jejunium?

R. Esp. Est certis diebus, juxta morem & præscriptum Ecclesiæ, carnibus abstinere, & saltem unicâ cibi refectio in die contentum vivere frugaliter: Sed si generatim hoc nomen accipias, Jejunium est corporis quædam castigatio piè suscepta, ut vel caro spiritui subjiciatur, vel obedientia exerceatur, vel Dei gratia impetretur.

Expof. Jejunii utilitatem declarat nobis ipsa Ecclesiæ, quæ in Præfat. Missæ Deum sic alloquitur: *Qui corporali jejunio vitia comprimis, mentem elevas, virtutem largiris & præmia.*

Exempla Jejunii præbet nobis Scriptura in Moysè qui per 40. dierum jejunium Dei alloquium & aspectum obtinere meruit, *Exod. 24.* Et Ninivitarum qui post 40. dies subvertendierant, per jejunium à Deo veniam meruerunt.

In vita S. Patricii legitur quod in altissimi montis vertice 40. dies cum solo Deo in jejunio & oratione transegerit.

At nostro tempore sacra Catholicorum jejunia abhorrent Hæretici, atque omnem Ecclesiæ Romanæ de cibis vetitis legem rident & contemnuunt. Sed insigni Exemplo violatæ hujus legis pœnas dederunt.

Postquam in Germania Torpatenses in Lutheri impia dogmata concesserant, feriâ sextâ solenne Paschæ festum proximè præcedente, finitâ Lutherani Ecclesiæ concione, civibus è templo D. Virginii sacro reverentibus, quidam alium concivem & familiarem invitavit ad prandium; rogat una domum comitetur; habere se egregiè paratum Petalonem Westphalicum: Arridet alter, & sibi reponit esse Gallum gallinaceum opiparè elixum, hunc se in reciproco benevolentiae signum adferre. Mensæ accumbitur, vorant gulosè, horum alter os quoddam rodens imprudens pene, ipsum deglutit. Quare cum necos transmittere, neque extimere valeret, multum ejulans debitâ Ecclesiæ mandati violationi pœnâ, corpore die suffocatur. Nec divina ultionis manus evasit alter; nam postridie Paschæ malo spiritu correptus, non multò post rabie ac furore exagitatus animam unâ cum possidente dæmone exhalat. *ha Danvontius in Flor. Exempl. cap. 1. Tit. 10. Exemp. 7.* Vide in *Appar. Jejunium.*

Q. Quid

Arde
kin

Theo
logia

D. W.

Q. Quid est Oratio?

R. Esp. Est mentis, in Deum elevatio, per quam vel mala deprecamur, vel bona nobis alisque petimus, vel Deo benedicimus.

Expof. Ad Orationem nos Chriftus impensè hortatur Luc. 11. vers. 9. *Ego dico vobis petite & dabitur vobis, quærite & invenietis, pulsate & aperietur vobis.* Ideo oratio à S. Augustino Clavis cæli vocatur, per quam & cælum aperimus, & omnia beneficia corporis & animæ à Deo impetramus, si cum fiducia, humilitate, & perseverantia ad Deum recurramus.

De S. Patricio in ejus vita traditur, quod assiduò centenis ter vicibus Dominum adorando genua flectebat: qualibet horâ diei Canonica centies se crucis caractere signabat. Nocturni verò temporis magnam partem divinis precibus cum ducentis genuflexionibus impendebat. Per hanc orationis vim quatiomnipotens omnia à Deo impetrabat, adeo ut velut alter Thaumaturgus, ut templum in unius viri nobilis fundo erigere possit, hujus rogatu fusâ prece montem in terram depresserit, sed cum vir ille nobilis promissis stare nollet, iterum ad orationem confugiens, montem prius tellure haustum in priorem altitudinem revocavit.

Addamus Exemplum pauperis Cerdonis Constantinopolitani, cui nomen Zacharias. Hic cum singulis noctibus ad orandum coram Vener. Sacramento Templum S. Sophiæ adire soleret, visus est ab alio totus luce circumfusus, cui etiam ingredienti valvæ templi sponte se aperiebant, & ultro clauderantur dum templo egressus erat: Deo sic demonstrante quantum sibi placeat humilis oratio.

Q. Quid est Eleemofyna seu Misericordia?

R. Esp. Est beneficium, quo alterius miseriam ex commiserationis affectu subvenimus.

Q. Quotplex est genus Eleemofynæ seu Misericordiæ?

R. Esp. Duplex: Alia quippe sunt opera misericordiæ corporalia; alia verò spiritualia, quoniam vel ad corporalem, vel ad spiritualem miseriam proximi sublevandam spectant.

Q. Quot sunt opera Misericordiæ corporalia?

R. Esp. Septem: Esurientes pascere, potum dare siti-entibus, operire nudos, captivos redimere, ægrotos invisere, hospitio peregrinos suscipere, mortuos sepelire.

Expof. Eleemofyna non est solum beneficium, quo alterius miseriam ex commiserationis affectu subvenimus, sed etiam debitum, quia si non demus pauperi quod nobis superfluum est ad statum secundum conditionem nostram honestè sustentandum, hoc ipsi quasi surripimus, uti asserunt SS. Patres, Basilus, Ambrosius, Hieronymus, Bernardus, sed imprimis breviter & dilucidè Augustinus in Psalmum 147. *Superflua, inquit, divitiis, necessaria sunt pauperi: res aliena possidentur, cum superflua possidentur.*

In extremo iudicii die dicit Chriftus, *Venite Benedicti Patris mei possidere paratum vobis regnum à constitutione mundi, addens causam, Esurivi enim & dedistis mihi manducare, sitivi & dedistis mihi bibere: hospes eram & collegistis me, &c.* Sed duris & tenacibus dicit, *Discedite à me malecæli in ignem æternum, qui para-*

tus est diabolo & Angelis ejus, esurivi enim & non dedistis mihi manducare. &c. Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Ex quo lo. o Evangelistæ deducitur hoc argumentum: nullus damnatur ob aliquid ommissum quod non obligat sub præcepto: atqui reprobi hic damnantur ob ommissam Eleemofynam, ergo illa aliquando saltem in necessitate obligat sub præcepto.

Vultis exemplum viri Sancti qui hanc opinionem sibi in praxi duxerit servandam? Audite quid de S. Francisco narret S. Bonaventura in ejus vita. Quæ S. Francisco in Eleemofynam data fuerant, si pauperior quis ab eo stipem peteret, illico non tam donabat, quam jure suo cedebat. Undè audiens, vetulæ cujusdam incediam, dixit, frater mi restituumus alienum hoc (pallium suum denotans) quod ego retinebam donec æquioris tituli possessor appareret. Jam apparuit pauperima quædam soror nostra, ad quam rogo ut mittas hoc meum pallium, cum quibusdam panibus ex Eleemofyna collectis: Quæ dum fratres portaverint, dicant quod suum erat sibi dari: reputo enim quæ nobis conferuntur in nostrum usum cedere donec indigentior supervenerit. Sed vide miram Dei providentiam & remunerationem. Eodem tempore aliqui ex Pontificiis detulerunt tot panni ulnas, quot Sancto Patri, ejusque sociis vestiendis sufficiebant.

Atque ut hæc viri Sancti in pauperes liberalitas à Deo liberaliter compensata, sic alterius tenacitas graviter puniatur. Refert quippe Genebr. l. 4. Chronograph. anno Christi 914. cum dira fames Germaniam infestaret, Episcopus Moguntinus Hatto nomine, plurimos pauperes in horreo congregatos ea spe, quod escæ vel panis non nihil ex Episcopi liberalitate accepturi essent, concremari iussit, dicens, nihil differere eos à muribus, frugibus tantum consumendis uatos. Quam tyrandem Deus protinus ultus est. Præcepit namque muribus ut catervatim illum invaderent, ac diu noctuque affligerent vivumque devorarent. Itaque ille in turrim in medio Rheni extractam aufugit: sed nec ibi à moribus murium tutus esse potuit. Nam mures factò agmine per Rhenum natantes in turrim conscendere, iustum Dei iudicium executuri: quod agnoscebat miser horrenda tandem morte inter mures periit. Feruntur mures uomen quoque ejus à parietibus & tapetibus abraissis.

Verum liberales & munifici erga egenos, non tantum in altera, sed etiam in hac vita felices & beati futuri sunt, & in hac quidem vita providebit Deus, ut nunquam illi inopiâ laborent, qui opes suas in pauperes distribuerint juxta illud Psalms, *qui seminat in benedictionibus de benedictionibus & metet.* Et Pauliz. Cor. 9. *qui autem ministrat semen seminanti, & panem ad manducandum præstabit, & multiplicabit semen vestrum & auget incrementa frugum justitiæ vestræ, ut in omnibus locupletati abundetis.*

Nitida hoc similitudine illustrat S. Basilus. Sicut putei continuo exhaurti, & copiosiore & puriore fluunt aqua: clausi verò & quieti facile putrescunt, sic & opes reconditæ inutiles sunt, translatæ in pauperes novum fructum pariunt. Item aliâ eon minus apposita Clemens Alexandrinus, sicut ad ubera, quæ fuguntur, vel mulgentur lac solet confluere, ita & opes confluunt ad eos qui erogant illas.

Memorable hujus rei Exemplum exstat, in Prato Spiritualis, de nobili quodam Constantinopolitano, qui cum

eum omnia sua in pauperes distribuisset, filio nihil nisi Christum Curatorem reliquit. Quare & Christus se ei curatorem praestitit, monuitque virum egregie divitem, ut illi filiam unicam in uxorem traderet, cumque omnium bonorum haeredem scriberet, qui id ipsum accuratè implevit, monuitque juvenem: ecce bonus curator tuus hanc tibi uxorem misit. Adeo verum est quod dixit Sapiens: *qui dat pauperi non indigebit, qui despicit deprecantem sustinebit injuriam.* De hac praecleara virtute plura in Apparatu, V. *Liberaltas.*

Q. Quot sunt opera Misericordiae spiritualia?

Resp. Sunt & ipsa septem: uti, Peccantes corrigere, ignorantem docere, dubitantibus rectè consulere, pro salute proximi Deum orare, consolari maestos, ferre patienter injurias, offensam remittere.

Expof. Priora septem misericordiae opera corporalia vocantur, quod circa corpus versentur, ut consideranti patet; haec spiritualia dicuntur, eo quod ad animam referantur eoque pluris faciendū, quantum anima, juxta ipsius Christi testimonium, plus est quam corpus, quare & impensius illorum usus nobis commendatur à sacra Scriptura, ac imprimis à Magno illo gentium Doctore Paulo, sed nullum æque ac inimicorum dilectio, & remissio injuriarum. Hic ad Ephes. 4. sic scribit: *Donate invicem, sicut & Deus in Christo donavit vobis.* Idem repetit cap. 5. *Estote ergo imitatores Dei sicut filii charissimi & ambulante in dilectione, sicut electi Dei, sancti & dilecti viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, supportantes invicem, & donantes vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam: sicut Dominus donavit vobis, ita & vos.*

Sed quid meriti nobis promittitur ob hanc gloriosam de nobis in diligendis inimicis reportatam victoriam? Audite Matth. 6. *Si enim dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester caelestis delicta vestra. Si autem non dimiseritis hominibus nec Pater vester dimittet vobis peccata vestra.* Quae cum in manu nostra sint monet S. Augustinus l. 50. Homiliarum Hom. 6. *Dimittamus inimicis nostris, ut libera conscientia possimus in oratione Dominica dicere: dimitte nobis debita nostra, sicut nos dimittimus debitoribus nostris.*

Exemplum ad hanc rem accommodatum narrat Henricus Magnus dist. 9. Exemp. 94. De quodam viro opulento & nobili, qui dum summa animi pertinacia inimico supplicii reconciliari recusasset, subito ex hac vita ereptus est. Mortuo ingenti pompa exequiæ apparantur, corpus à funebri amicorum turba ad templum defertur, ubi pro more qui tum vigeat, decantatum solenniter officium defunctorum ante aram in qua Christi pendens est cruce imago erat exposita: cumque Sacerdotum aliquis illam officii lectionem inchoasset; *Parce ei Domine,* visa est imago avulsis à cruce manibus, aurem sibi utramque ocludere, horrendum illud intonans, *non pepercis, non parcam.* Ad quae verba, attonita circumfusa multitudo in cadaver impii involavit, & alitibus caeli extra civitatem illud devorandum abjecit. Hinc discite quam verum sit illud Evangelii, Oportere nos misereri aliorum si misericordiam à Deo & nos consequi velimus, juxta parabolam illam servi, qui ideo graviter à Deo punitus est, quod ipse non remisisset confervo suo, sicut & illi à Domino familias omne debitum remissum fuerat. Videri potest in Apparatu, V. *Corruptio fraternitas, Exhortatio, Amor proximi.*

Q. Quae sunt virtutes omnium praecipuae?

Resp. Post Theologicas quidem illas, de quibus dictum est, Fidem & Spem & Charitatem, praecipuae sunt Cardinales, quae Christianos cum primis decent.

Q. Quae dicuntur Cardinales virtutes?

Resp. Quae tamquam fontes aliarum & cardines omnem honestae vitae rationem continent.

Q. Quot sunt virtutes Cardinales?

Resp. Quatuor: prudentia, Justitia, Temperantia, Fortitudo: quibus in Christo consequitur homo, ut providè, justè, temperatè, ac fortiter in omni vita degat, ac placeat Deo.

Expof. Cardinales quædam virtutes idcirco dicuntur, quod sint tamquam aliarum fontes & cardines: & quemadmodum ostium in cardine, sic omnis honestae vitae ratio in illis versetur, ac boni operis universa structura eisdem inniti quodammodo videatur, de quibus ita scriptum est Sapientia 8. *Sobrietatem & prudentiam docet, & justitiam, & virtutem, quibus nihil nihil est in vita hominibus.*

Prudentia.

Quare proderit illarum virtutum definitionem fultius paulo proponere. Prudentia est virtus quae secundum honesti rationem quid expectendum, quidve fugiendum sit homini praescribit, juxta illud Ecclesiast. 12. *Fili sine consilio nihil facias, & post factum non penitebit.* O si omnia ad hujus virtutis normam agerent morales, quam multa infortunia evitarentur, quæ multa omitterentur de quibus heu postea, sed nimis serò, doletur. Exempla prudentiae maximè spectantur in bono consilio, de hoc in Apparatu, V. *Consilium bonum, malum, quale dedit Herodias filia, ut peteret caput Joannis Baptistae.* Item in Apparatu V. *Sapientia.*

Justitia.

Justitia est virtus quæ cuique sua tribuuntur. De hoc Lita Proverb. 14. *Melius est parum cum justitia, quam multus fructus cum iniquitate.* Item, quid prædicti homini si unum mundum lucretur, anima vero sua detrimentum patitur?

Potest ne illud sequi ex neglectu justitiæ? Omnino, teste Augustino. Non remittitur peccatum nisi restituatur ablatum. Horrendum est exemplum quod supra retulimus ex *Padagogo Christiano part. 2. cap. 5. §. 1.* de usurario quodam nobili in Italia qui confitebatur Sacerdoti peccata absque proposito ab usuris impostum abstinenti, & una cum Confessario qui eum absoluebat ad inferos abreptus est.

E contra insignis exercenda justitiæ zelus sequenti exemplo à Deo comprobatur. In Anglica capti erant tres falsæ monetæ fabricatores scelestissimi, & juxta legem ad manum abscissionem condemnati. Interea Archiep. Cantuariensis, in ejus potestate illi erant, in die Pentecostes celebraturus interrogat, an justitia adhuc impleta esset. Responsum est propter diem Festum dilatam esse penam usque in crastinum. Nequaquam, inquit, ego hodie Sæcrum non absolvam nisi prius in illis justitia impleatur. Quæ peracta, dum in Sacrificio illa verba recitaret, Ecclesiam tuam pacificare, juvare, custodire, & regere digneris. nivea columba omnibus inspectantibus super eum descendit, & alis super caput expansis sic mansit, donec Sacrificium absolveretur. Ex *Specul. hystor. lib. 25. Et magno Specul. Exemplorum.*

Te.

Arde
kin

Theo
logia

D. 13

Temperantia.

Fortitudo.

Est virtus voluptatum carnis quæ gustu atque tactu percipiuntur moderatrix: ad quam sectandam sic nos hortatur Scriptura: *1. Petr. 2. Sobrii estote & vigilate, quia adversarius vester Diabolus tamquam Leon-giens circumquirit quem devoret: ut autem hanc virtutem amare, & illi oppositum vitium hodie nimis vulgare odisse possimus, mala quæ secum trahit perpendamus.*

Et 1. quidem facultates exhaurit, Proverbior. 2. *Qui amat vinum & pingua non disabitur.* 2. Corpus imbecillum reddit, hinc oculorum lippitudo, oris graveolentia, membra tremula, capitis distillationes, tussis, apoplexia, paralysis, articulares morbi, & denique mors, plures enim occidit gula quam gladius: denique reddit hominem ad omnia inutilem.

Videte hoc egregia similitudine expressum. Corpora nostra terrena sunt: quo modo pluvia nimis diuturna si fuerit, terra infunditur & in lutum resolvitur, ut nulla in ea cultura fieri possit: sic & caro nostra quando abundantiore potu fuerit inebriata, nec spirituales cultura accipere, nec fructus animæ necessarios poterit exhibere.

Estne igitur ebrietas grave peccatum? Est peccatum mortiferum si voluntaria sit & pervenerit usque ad violentam usus rationis privationem: nam Apostolus Paulus *1. Cor. 6. Nolite errare, neque fornicari, &c. neque ebriosi regnum Dei possidebunt.*

Sed nec ad finem vitæ differre solet pœnam quæ ebriosos plectere decrevit Deus, quam passim exitu infausito & luctuoso solent finire. Notum est quomodo Holoferni vino somnoque sepulto à Judith caput refectum sit, *Judith. cap. 12.*

Balthasar Babyloniorum ultimus Monarcha, dum lascivie cum concubinis ebrietatem misceret temulentus, vidit ignotam manum scribentem in pariete: *Mene, Thecel, Phares,* & eadem nocte regno & vita à Cyro spoliatus est, *Daniel. 5.*

Aliud Exemplum recentioris memoriæ refert *Mart. del Rio tom. 2. disc. Magic. l. 3. p. 9. 7.* Tres helluones in Flandria, quadam die in seram noctem computationem protraxerant, cum unus illorum minus impius, Sat, ait, Baccho datum est. Deo saltem agamus gratias: Ego vero, subinfert alter procacior, cacoæmoni gratias agendas censo cui operamur, & cum ritu mensâ relicta in lectos ruunt singuli: vix decubuerant, ecce tibi in triclinium, vi januâ referatâ, daemon magni, atri & treucis viri specie, habitu venatorio, & cum eo coei duo parvuli obambulant, & lectos circumspiciunt torvo vultu: deinde horrenda voce ait, ubi est ille qui mihi gratias agit? adsum, referam grates. Lecto absistat pavitatem, & traditum coeis jubet infligi veru, & lento igne assari: Parent promptè, assatur infelix, & moritur. Demum venator ad superstitis sub stragulis trepidantes vix vivos, digni vos etiam (ait) pari supplicio, nec deest voluntas mihi: sed vetor vi majore. Invitus nunc abeo, & moneo, respicite, aut manent vos terribiliora. Disparent larvæ, nec tamen aliis animus redit vel vox, nisi clarâ luce, ubi surrexere, collegam inveniunt mortuum & (ne vilum inane putes) assatum cum horrore intuentur. Vide huic exemplo idoneam similitudinem anseris assati cum ebrioso, supra in Apparatu, Verb. *Ebrietas in fine.* Item *V. Gula.*

R. P. Arfdeck. Tom. III.

Ad hanc colendam satis nos hortatur Scriptura cum timorem improbum nobis admittit, & Christianæ mentis fiduciam, alacritatem, constantiamque commendat. *Engi: impius nemine persequente,* inquit Salomon Prov. 28. *Iustus autem quasi leo confidens absque terrore erit.* Et Petrus de fidei ac pietatis hostibus hoc admonet: *Timorem eorum ne timueritis, neque conturbemini. Quis est,* inquit 1. Petri 3. *qui vobis noceat, si boni amulatores fueritis? Sed si quid patimini propter justitiam, beati.*

Exemplum Christianæ fortitudinis patet in vita S. Laurentii, qui nec blanditiis, nec terroribus tyranni, nec lento igne, nec eraticulâ ardenti, in minimo potuit à fide dimoveri, ut fasè narratur in Breviar. 10. Augusti lect. 4. 5. 6. Plura exempla in Appar. V. *Fortitudo.*

Quæ dicuntur dona Spiritus Sancti?

Resp. Septem illa, quæ super Christum requievisse Propheta testatur, & quæ ab ipso, seu fonte omnis gratiæ, in alios derivantur: ut donum sapientiæ, donum intellectus, consilii, scientiæ, fortitudinis, pietatis, ac timoris Domini.

Quam illa, quæ fructus Spiritus vocantur?

Resp. Ea quæ p̄i secundum spiritum viventes operantur, & per quæ spirituales à carnalibus distinguuntur.

Qui sunt fructus Spiritus?

Resp. A Paulo Apostolo sic numerantur: Charitas, Gaudium, Pax, Patientia, Longanimitas, Bonitas, Benignitas, Manufactudo, Fides, Modestia, Contentia, Castitas.

Expos. Quid est timor Domini? Est Spiritus Sancti donum quo peccator divinæ justitiæ timore salubriter concutitur ad conversionem. At qua ratione ad hunc Dei timorem pervenitur? Si consideret attentè instabilitatem humanam, & quod ignoret, quid sibi tandem futurum sit. Cautiores nos esse convenit exemplo Angelorum qui de gradu suo deciderunt. De quibus Jobi 4. *Ecce qui serviunt ei non sunt stabiles, & in angelis suis reperit pravitatem, quanto magis qui inhabitant domos luteas, & terrenum habent fundamentum.* Adde de Adamo, qui cecidit in Paradiso; Judas in confortio Christi turpiter lapsus, suspensus, damnatus fuit, quæ fufus exaggerata materiam exemplo dabunt. Plura exempla in Appar. V. *Timor Domini.* Item de *Charitate, Pace, &c.* dictum est iam ibi, quam alibi in Catecheli.

Quæ dicuntur Beatitudines Evangelicæ?

Resp. illæ, propter quas in Evangelio etiam hi, qui miseri prorsus ac infelices videntur, beati, ac felices pronuntiantur.

Quot sunt Evangelicæ Beatitudines?

- R**esp. Octo, quas ita Christus in monte tradidit.
1. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.
 2. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.
 3. Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur.
 4. Beati qui esuriunt & sitiunt justitiam, quoniam ipsi saturabuntur.
 5. Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.
 6. Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.
 7. Beati

O

7. Beati

7. Beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur.

8. Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum.

Expof. Hinc collige vanam esse profus mundi de beatitudine sententiam, quæ per multos interim fallit, ac perdit, Nam beati fore vulgo putantur divites, præpotentes, gloria & autoritate clari, bonis fortunæ affluentibus, voluptatibus indulgentes. Verùm Doctrinæ Christi repugnant, qui non divites sed pauperes, mitis &c. beatos pronunciat. Hinc rectè Esaias exclamat cap. 3. *Popule mi, qui te beatum dicunt ipsi te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant. Quis ergo beatus dicendus? Non alii quam quos supra ipsa veritas quæ falli aut fallere non potest beatos nuncupavit. Patet id in Epulone divite, & Lazaro paupere: moritur uterq; dives sepelitur in inferno, pauper ab Angelis in sinum Abrabæ deportatur. Epulo in inferno Lazarum rogat, quem fuerat in terra alpernatus, ut guttula una arentis linguæ sitim refrigerare dignetur, & negatur. Causam vultis; addit illam Dei nomine Evangelista. *Fili recordare, quia recepisti bona in vita tua, Lazarus similiter mala, ideo hic consolatur, tu verò cruciaris.* De his beatitudinibus plura alibi in Catechesi & in Apparatu, Vide *Abnegatio, Patientia, Consolatio divina, Liberalitas, Castitas, Pax, Tribulatio, Persecutio.**

Misericordia.

Exemplum commiserationis & misericordiz legitur in vita S. Patricii apud nos cap. 15. quem cum Cæcus insequeretur ut per eum lumen oculorum à Deo impetraret, contigit cæcum alicubi impingere & in terram corruere. Quidam ex comitatu Christianæ misericordiz immemor, cæci lapsum risu excepit. At vir Sanctus in cæcum commiseratione, in ridentem indignatione commotus. Tu, inquit, qui oculis ad illudendum misero abuteris, oculorum usu privaberis, huic vero visum à Deo humiliter poscenti oculorum lumen restituetur: ac formato crucis signo illusori visum abstulit, cæco donavit.

S. Franciscus adhuc in sæculo adolescens adeo erat misericordiz addictus, ut juramentum fecerit, nullum pauperem postulante sine Eleemosyna dimittere. Hinc initium tam largæ Dei misericordiz in Ordinem illius universum.

Manfuetudo.

S Thomæ de Villanova Ord. Eremit. S. Augustini tanta inerat manfuetudo ut Valentiz carcerem à nimio situ & horrore diligenter repurgaret, & cum esset Episcopus, si quando in carcerem compingendi erant homines Ecclesiastici, non poterat sibi à lachrimis temperare, adeo ipsam justitiæ severitatem sua manfuetudine temperabat.

Pius V. Pontifex, vel ideo verè pius quia vere mitis, cum quidam in eum libellum probrosum vulgasset, ideoque majestatis læsæ damnatus esset, ut modum inveniret quo damnatum liberaret, illum ad se adduci jubet. Interrogat an scriptum illud probrosum contra Pontificem Christi Vicarium, an potius contra Michaellem Gisleium (hoc erat Pontifici nomen) in lucem dedisset? cum reus se contra Michaellem tantum edidisse responderet, iussit liberum dimitti. *P. Rho in histor. virtutum libro 7. cap. 8.*

Persecutio ob justitiam.

Quamvis illa persecutio præ omnibus Ecclesiam Romanam stabiliat, atque illustret, patet eviden-

ter ex immenso Martyrum numero qui pro illius fide & veritate toto orbe vitam ac sanguinem effundere non dubitarunt. *P. Nicolaus Casusius* in libro suo qui inscribitur *Curia Sancta Tom. 1. lib. 2.* Computat undecim Milliones Martyrum, qui à tempore Christi pro fidei Romanæ veritate passi fuerunt: Inter hos 27. fuerunt Pontifices Romani, Et in sola urbe Romana passi sunt plusquam trecenta millia Martyrum. Et in cimiterio Calisti &c. sepulti sunt octoginta Martyrum millia, uti deducit *Bozzus* de signis Eccles. signo 29. lib. 7. cap. 5.

In ipsa postrema est minima Societas Jesu possessa esse ex focis 281. usque ad annum 1641. declarat *Alagambe* in Biblioth. Soc. quibus hucusque plurimi accesserunt. Sed nec hæcenus à viris etiam aliquando Catholicis defuit patendi palestra non indecora. De qua nuper in Henrico Spondano Episcopo, *Historia Eccles. scriptore celeberrimo hæc verba legi. Tom. 2. anno 1665. pag. 671.* Nullus fuit unquam Ordo inter cunctas Religiosorum Sodalitates, qui plures passus sit per orbem universum controversias, & oppugnationes, nec qui gloriosius eas ubique superavit. à Domino procul dubio factum est istud & est mirabile in oculis nostris &c. Ita, inquam, Spondanus, ibidem.

Exemplum peculiare patientis persecutionem propter justitiam enituit in Traversio insigni fidei pugile in Hibernia, qui cum librum pro autoritate Ecclesie Romanæ contra hæreticos scripsisset, captus est, & præ tribunali publicè interrogatus, an talem librum ille composuerit? Mox ille Christiana libertate manum attolens respondit: *Hi sunt digiti qui librum istum conscripserunt.* Cumque ea de causa supplicio affectus, & cadaver exultum foret, digiti illi quibus scriptum illud exaravit illasi manserunt, quamvis ut consumerentur à carnificè sapius in ignem conjecti fuissent. Ita *Spondanus & plures alii.*

Q. Quæ dicuntur Evangelica consilia?

R Esp. Videlicet quæ per Evangelium non tanquam ad salutem necessaria, sed veluti suscipiendis magis expedita atque utilia à Christo non præcipiente quidem, sed consensente proponuntur.

Q. Quot sunt Evangelica consilia?

R Esp. Principalia tria sunt: nimirum, Paupertas voluntaria, Castitas perpetua, & Obedientia integra, quæ propter Deum homini religiose exhibetur.

Expof. Hujusmodi consilia Christus, non verbo tantum docuit, uti mox ostendemus, sed etiam Exemplo vixæ suæ sanctissimæ confirmavit. Quoad *Paupertatem*, cum dives esset, propter nos pauper factus est, non habens ubi caput reclinaret, Quoad *Castitatem*, ipse semper virgo, etiam ex virgine nasci voluit, & Sanctarum Virginum Sponsus semper perseverat. Tam sedulus demum fuit in præstanda *Obedientia*, ut Matri Virgini, ac Josepho fabri subditus fuerit, & ad mortem usque crucis obediens factus, de se ipso testatur: *Descendi de cælo non ut faciam voluntatem meam, sed voluntatem ejus, qui misit me.*

Ad hanc voluntariam paupertatem amplectendam adhortatur nos *Luc. 18. Si vis perfectus esse vade & vende omnia, quæ habes & da pauperibus & habebis thesaurum in cælo, & veni sequere me.* Hujus autem cultores ac professores erant Apostoli, quorum nomine fidenter dixit Petrus ad Christum *Matth. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te.*

Arde
kin

Theo
logia

D. 18
2. 5

Ad Castitatem invitat Matth. 19. Item Paulus ad Corinth. 1. *Bonum est homini mulierem non tangere.* Et S. Joannes *Apocalyp. 14.* singulare huic virtuti premium decernit. Qui, inquit, cum mulieribus non sunt coinquinati sed virgines permanserunt, sine macula ante thronum Dei assident, cantantque novum canticum coram Deo & Agno, & sequuntur Agnum quocumque ierit.

Obedientiam vero commendat Matth. 16. *Si quis vult venire post me abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me.*

Hujusmodi autem Christi imitatores, qui dictis consiliis observandis serio vacarent, semper Ecclesia habuit, nec tantum de vulgo aliquos, sed etiam Imperatores & Reges, quibus, servatis Christi consiliis, Deo servire erat regnare, eligentes potius abjecti esse in domo Dei sui, quam habitare in tabernaculis peccatorum.

Atque ex his non paucos sibi vindicat Anglia & Hibernia. Ac imprimis *Sigibertus* Rex Northumbriae in Anglia circa annum Christi 640. abdicato regno monasticam vitam amplexus est. Et cum postea hoste regnum invadente, totius populi precibus coactus esset aciem ad bellum praecedere, noluit vel tantillum Religiosum habitum dimittere, sed eo indutus ante exercitum ad praelium processit, uti refert *P. Platus Lib. 2. Cap. 26.*

In eadem Anglia *Ethelredus* Rex an. 740. postquam pluribus annis regnum suum pie justeque administrasset, coronam in nepotem suum *Coenvedum* ultro translata, Religiosam vitam in solitario regni sui Coenobio elegit. At ecce idem *Coenvedus* feliciter reputans patri Religiosi quam Regis fortunam, post quinquentium inane purpurae regiae fulgorem cum religioso habitu commutavit, quem ex manibus Caelestini primi Pontificis Romae accepit. Neque multo post tempore illum ex eadem Anglia *Inas* Rex Saxonum ad Apostolorum limina secutus est, ubi se regnumque suum Pontifici ultro subiecit, & mundo valedicens per religiosa vota se Christo mancipavit, ut tradit idem *Platus l. c.*

In Hibernia anno 670. *Vibeanni* Rex tres habuit filios, *Forsum*, *Follianum*, & *Ultanum*; hi omnes caeleste regnum terreno praeferebant Religiosum statum amplexi sunt. Utque a mundi luxu, & paterna Aula remotius viverent, in Galliam trajecerunt, ubi cum Regis Clodovaei licentia Monasterium aedificaverunt, atque in eo tanta pietate vixerunt, ut omnes in Sanctorum numerum relati fuerint. *Platus ibidem.*

Ex aliis Regnis longum esset recensere Exemplum Carolomanni, Trebellii, Bambae, Veremondi, Ramiri, aliorumque Regum & Imperatorum, qui Evangelica Christi consilia & religiosa vota omnibus mundi opibus ac regnis praetulerunt.

Q. *Quae hominis novissima dicuntur?*

R. *Espe.* Ea quae homini ad extremum accidunt; ut Mors, Judicium, Infernus, & Coelestis gloria, de quibus ita docet Sapiens: In omnibus operibus tuis memorare novissima tua, & in aeternum non peccabis.

Expof. De Morte sic loquuntur Scripturae: *Statutum est hominibus semel mori*, ad Hebr. 9. Et hoc pulchra similitudine exponit Eccles. 2. *Omnes morimur, & sicut Aqua delabimur in terram.*

Et in hac quidem mortis certitudine, nihil incertius quam quando simus morituri, teste Eccles. 9. *N. R. P. Ardeck, Tom. III.*

scit enim homo finem suum. Quare providè monet Servator noster, Estote parati, quia, qua hora non putatis, filius hominis venit.

Mortis memoria.

S. Joannes à liberalitate in pauperes dictus Eleemosynarius, ut novissimorum semper recordaretur, sepuchrum sibi exstrui, sed imperfectum relinqui curavit, ac monitorem statuit, qui diebus Festis sibi coram omnibus diceret, *monumentum tuum in hodiernum diem est imperfectum, Domine, jubet ergo ut id finem accipiat: incertum enim est quâ hora sur ingrediatur, id est mors, & hæc cum cogitatio ad Eleemosynas tantas excitavit: Ita Leonius in ejus vita.* Sed ad alios transeamus.

Carolus V. Imperator ac supremus olim orbis Monarcha, ut se ad mortem melius compararet, deposito sceptro & corona, abdicavit à se totum Imperium, & omnia regna Hispaniae, Indiae, aliisque quae per orbem possidebat, seque in solitario Hispaniae angulo abcondit, ubi adhuc vivens curavit suas exequias se praesente celebrari, ut sic futurae mortis memoriam sibi aliis insingeret, & se ad eam rite prepararet. Et nos mortis immemores de minimo terrae puncto litigamus.

B. Francisco Borgiae Gandiae Duci & Catalauniae olim Proregi, cui à Clemente X. Sanctorum fastis adscripto, dum hæc scribo, orbis Christianus applaudit, en quantum profuerit serena mortis memoria. Francisco commissum fuit cadaver Isabellae Imperatricis uxoris Caroli V. ad Regum sepulchra Granatam deducendum. Cumque aperto jam loculo ipsi de more jurandum esset, illud esse Imperatricis cadaver, vidit illud adeo deformatum, & sanie ac vermibus scaterere, ut nisi aliunde id novisset affirmare non possit illud esse Imperatricis corpus, quod tamen in vita à summa formae praestantia celeberrimum fuit. Borgiae hoc aspectu commotus, & inquit, inanes mortalium spes! Ad hoc devenit tanta majestas & pulchritudo! Sat Aulae Regum, fat datum est Dominis morituris. Ac postea Aula valedicens, Domino immortalis in Societate Jesu sic servavit, ut ipse ad immortalera inter Sanctos gloriam pervenerit. *Ita in ejusdem vita.*

Refert P. Cottonus *Serm. de Morte*, quandam domesticam vitae vanitati ac libertati adeo deditam fuisse, ut ex multis, quas Confessarius injunxerat, poenitentis, semper diceret, se nullam posse implere. Hanc tandem à Confessario propositam admisit, ut quoties manus lavaret, toties sibi ipsi tacita diceret: Hæc caro vermium esca erit. Hæc cogitatione in animum altè admixta adeo immutata est, ut aliis deinceps optimo virtutis exemplo praeluxerit. V. in Appar. V. *Mors.*

Judicium.

DE judicio Apostolus ad Hebr. 10. *Horrendum est incidere in manus Dei viventis.* Et 2. ad Corinth. 5. *Cuncta, quae sunt adducet Deus in judicium pro omni errato, sive bonum sive malum sit.*

Refert hoc modo Joannes Climachus, solitarium quemdam in Choreb habitasse. Hic cum diu negligentissime vixisset, non habens animæ curam, morbo tandem ad extrema deductus est; eumque è corpore jam migrasset, post horam ad se rediit, rogans ut inde abscederemus. Cellæ vero aditus obstruens mansit intactus annis 12. nihil præter panem & aquam gustans, &

sedens attonitus volvebat semper quæ viderat, ita fixo cogitatu, ut nec vultum immutaret, vim solum lacrymarum profundens. Cum jam morti foret vicinus rupto aditu ingressi sumus, cumque ab illo doctrinæ verbum supplices peteremus, hoc tantum audivimus. Ignoscite mihi, nemo qui mortis & iudicii memoriam verè agnoverit, peccare unquam poterit. Nos verò mirati sumus talem in eo, qui negligens fuerat, beatissimam reformationem. Alia in Apparatu, V. *Iustitia divina.*

Infernus.

Ibi erit fletus & stridor dentium. Matth. 18. Ibi vermis eorum non moritur; & ignis non extinguitur. Marc. 9. Cruciantur die ac nocte in secula seculorum. Apoc. 21. Sed quis explicabit quid hoc sit cruciari in secula seculorum? Considera tot annorum millia quot sunt momenta in tempore à creatione mundi; quod gutta in mari, quot arena in ejus litore, quot in arboribus folia, quot in hominum capitibus pili, quot in cælo stellæ: Nihil hæcenus numerando proficisci, plus enim restat quam numeraris. & æternitatis nec principium quidem hæcenus attigisti. Hinc rogat Esaias 33. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante, quis habitabit de vobis cum ardoribus sempiternis?*

Refert Venerabilis Beda *Histor. Anglic. Lib. 3. cap. 19.* B. Fursæum natione Hibernum, Peronensem in Picardia Divum tutelarem, semel in mentis raptu horrendos inferni cruciatus aspexisse. Ex hoc brevi infernalium pœnarum cognitione ita deinceps afflictebatur, ut etiam in rigida hyeme simplici tectus vestitu ex earum recordatione statim ex toto ejus corpore guttatione sudore efflueret. Si tantam vim habet gehennæ absentis recordatio, quid faciet præsentis perpessio.

Idem Beda in *Histor. Anglic.* narrat senem quemdam vitæ relictum in eremum concessisse, ubi supra humanas vires auferam & religiosam vitam duxit: inerepabant eum vicini quod se enecaret: quibus ille in lachrymas solutus: O utinam vobis datum esset videre, quæ ego vidi! certo certius affirmo, has pœnas nihil esse ad æternas illas, quas vidi. Alia exempla in Apparatu, V. *Infernus.*

In vita S. Patricii refertur, quomodo Deus voluerit hominibus quandam infernalium pœnarum speciem exhibere, quando S. Patricio orante ingens terræ Antrum cum novem in eo foveis apertum est, in quas si quis pœnitentiæ causa intrabat, horrenda dæmonum spectra, & ignis, & aquæ, & varii generis tormenta occurrebant. Ideoque locus ille in boreali Hiberniæ plaga Purgatorium S. Patricii ab incolis nuncupatur. Idem tradit Gir. Cambrensis in *Topographia Hibern. Dist. 2. Salteriensis*, & Dionys. Carthusianus de 4. *Novis. Pars. 3. Art. 14.*

Gloria Cælestis.

Stephanus vidit cælos apertos & Jesum stantem à dexteris virtutis Dei: & hac cælesti visione quantumvis exigua ita recreatus est, ut nec lapides, nec persequentium furem, nec mortem ipsam formidaret.

De magnitudine hujus gloriæ Exemplum insigne refertur in *Speculo Exempl. P. II.* De Monacho quodam viro admodum pio & religioso, qui cum mane simul cum aliis ejusdem Monasterii matutinis precibus interesset, & casu in hunc scripturæ locum incidit

set, *Mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesternæ, quæ præterit, cœpit sic cogitare, qui id fieri posset, & in ea cogitatione reliquis ex choro digressus perstitit aliquamdiu, petivique sibi illum verum à Deo revelari.* Et ecce, continuo pulcherrima Avis ante oculos ejus volat, & avolat; ille insequitur etiam extra templum in nemus aliquod amplum & spatiosum haud procul à Cœnobio, illic avicula subsistens, ad suaviæ cælesti modulatione Monachum extra se raptum detinuit, ut ad trecentos annos, sine cibo, sine potu illi suavitati affixus permanserit, donec tandem avis avolans illum dimisit. Ille Monasterium repetit existimans per duas tresve tantum horas ab eo se abfuisse, pullat januam, accurrit janitor, petit quis homo sit, & quid velit? Sum, inquit, hujus cœnobii Sacrifla, qui eodum hodie post preces matutinas sum egressus. Janitor insanum aut delirum putans, petit ab eo nomina Fratrum, ille singulorum nomina ordine profert, & mirans se non admitti petivum adduci ad Abbatem, quo deductus, nec ille Abbatem, nec Abbas illum noverat: interrogat itaque Abbatem de prædecessoribus aliisque qui deprehensi sunt à trecentis annis ibi vixisse, atque ita tandem totum mysterium evolutum fuit. Quod si una tantum cælestis aula avicula, ita hominem veluti extra se rapere potuerit, quantum in cælo gaudium conciliabunt tot cælestium spirituum voces, ac ipsius Christi, Deiparæ Virginis, & omnium Sanctorum societas perpetua: Si una gutta tantum deliciarum contineat, quid erit repleri ubertate domus Dei, & torrente voluptatis potari.

Hujus doctrinæ documentum simul & exemplum in se præbuit Thomas Morus Angliæ Cancellarius. Cum enim Religionis causâ à Rege in vinculis detineretur, uxor ejus nomine Aloysia multis precibus eum sollicitare cœpit, ut serviret tempori, ac Regis voluntati se accommodaret, neque oblatas opes ac honores repudiaret. Interrogat illam Morus, mea Aloysia, dic amabo, quot annis bonis illis, quæ commemoras, fruemur? Respondit illa, viginti annis, si Deo ita visum fuerit. Abi, inquit, stulta mercatrix, tu me vis cum caduca viginti annorum fortuna æternam gloriam & felicitatem commutare? Si viginti annorum millia diceres, aliquid tu quidem dixisses, quid tamen hoc esset cum æternitate collatum? Pereant omnia vitæ bona, & vita ipsa potius quam ego tanto periculo vitam in cælo perpetuo duraturam exponam. Et ut duxit sapienter, ita egit fortiter, ac pro Ecclesiæ Romanæ defensione caput securi, gloriæ æternæ securus objecit. *Sander. de Schism. Anglic. Lib. 1.*

In variis etiam Sanctis Deus gloriæ cælestis aliquod initium in hac vita ostendit.

S. Paulus Apostolus adhuc vivens raptus est in tertium cælum, & ibi audivit arcana verba quæ non licet homini loqui.

Moyes etiam in hac vita postquam montem ascendisset, & ibi per quadraginta dies in oratione cum Domino versaretur, facies illius ex divino colloquio ita radiabat, ut filii Israel propter fulgorem inde emicentem non potuerint oculos in ejus faciem intendere. Quanto majori cum luce & splendore Beati in cælo per omnem æternitatem fulgebunt, quorum corpora induent immortalitatem & incorruptionem post hujus vitæ arumnas pro Deo patienter toleratas, *Fulgebant quasi quasi splendor Firmamenti, & quasi Stella in partibus æternitates, Daniel. c. 12.*

Arde
kin

Theo
logia

D. IV
2. 8

In morte S. Francisci unus Fratrum vidit illius sanctissimam Animam in specie Stellæ splendidissimæ ex illius ore emicare, & cum ingenti gloria in cælum ascendere. Nec mirum, inquit S. Bonaventura, illo cum Christo figuram stellæ præ se tulisse, qui etiam in hac vita stigmata Christi portavit. In *vita S. Francisci*.

In funere S. Patricii Hiberniæ Apostoli exequias celebravit Angelorum chorus, qui cælesti luce, suavissimo concentu, & odoris fragrantia præsentium oculos, aures, atque animos miro modo recreavit. Quinimo totis duodecim diebus, quibus corpus inhumatum permansit, exequiarum locus & regio vicina sine noctis vicissitudine continuâ luce collustrata fuit: ut in *ipsius Vita* traditur. Plura V. in Appar. verb. *Beatus*.

CONCLUSIO.

Cælestis gloriæ ac beatitudinis nostræ radix & origo est Doctrina Christiana, quam hactenus elucidamus.

Hæc enim est per quam Deum ut creatorem, ac remuneratorem nostrum firmissima fide agnoscimus, & agnoscendo in eum speramus, sperando diligimus, diligendo veneramur: & ad promovendam præsentem ejus futuramque gloriam justitia Christiana officia exercemus. Hæc est lucidissima illa Cynosura, quæ nos in ancipiti hujus vitæ curriculo inter adversa & prospera perpetuò moderatur, ne à recto salutis aeternæ cursu desectamus. Hæc denique est, quæ in ipsis vinculis, carceribus, exiliis, bonorum, vitæque periculis, invictos Christianæ militiæ pugiles virtute roborat, patientia manet, Constantia obarmat. Non enim coronabitur, nisi qui constanter & usque ad finem legitime certaverit.

Ad hæc Constantiam ne desint posteris præclara suorum Majorum Exempla, præsertim in Catholico Hiberniæ regno, illa hoc loco, post hæc doctrinæ Christianæ elucidationem, oportune subjiciemus.

EXEMPLA CONSTANTIÆ

Inter perpetuas pro fide Persecutiones: præsertim in Catholico HIBERNIÆ Regno per 12. huc usque sæcula.

ECclesiam Christi non immeritò Majores nostri à sui exordio Militantem dixerunt. Hic constanter in acie standum, hic militandum, hic adversus Fidei hostes semper dimicandum fuit. Habet verò hæc militia id præ ceteris illustre, quod non magis ad Victoriæ conferat magna agere, quam fortiter pati; neque magis gloriosum sit pro Christo in causa Fidei alienum sanguinem, quam proprium fudisse. In hac patiendi nobili palæstra suis constanter præire Dux ipse supremus & voluit: & debuit: Oportuit enim Christum pati & ita intrare in gloriam suam. Purpureum hoc Ducis vexillum firmo pede contra omnes Tyrannorum minas secuti sunt Apostoli omnes, & ab Ecclesiæ exordio tot Martyrum myriades. Hoc quoque ævo Europam quæ patet circumspice universam. Quot in Belgio, aliisque Regnis Christianæ Constantiæ illustres vicimæ cecidere. In una Anglia sub uno Henrico VIII. quindecim Superiores Regularium constantiam suam pro sustinenda Pontificis autoritate suo sanguine consignarunt: Religiosi alii ad ceterorum terrorem supra quinquaginta fame, pædore carcerum, ac suspendio sublati, ac pene totidem Sacerdotes singulari eruditione ac constantia illustres, præter duo Regni ac orbis lumina Joannem Fisherum Episcopum Rossensem, & Thomam Morum Regni Cancellarium, qui pro tuenda fide Romana colla securi intrepidè subjecerunt.

In hoc quoque Constantiæ Theatrum suo jure non postrema prodeat tandem *HIBERNIA*, non unius tantum ævi curriculo, sed per Duodecim penè sæcula cum Fidei hostibus, cum Hæresi, cum omnibus Tartari machinis & injuriis, non indecero Marte conflata. Ingentia quidem sunt Miracula quibus *S. PATRICIUS* universam Hiberniæ Insulam pariter cum fidei lumine ab initio collustravit. Verum illius nullum existi-

mo magis stupendum fuisse prodigium, quam quod in illa Gente quam à principio nactus est mobilem, & ad vagos Gentilium errores maxime proclivem, Fidei radices tam altè infixit, fundamenta Religionis Romanæ tam validè firmaverit, ut contra insurgentes omni ævo procellas per annos mille ducentos ad hunc usque diem, firmam innotamque prælitterit. Sapientis scilicet atque excellentis Architecti præcipua laus est, non ædificium extruere peregrino marmore opulentum, non magnificâ fronte superbum, non depictis auro laquearibus illustre, sed firmis potius subnixum fundamentis contra omnes temporum injurias, casusque venturos, factum rectum illæsumque constituere. Hæc tua laus est, magne Patrici, hæc dos primæva est, quam à Te pridem accepit tanto parente ter foelix Hibernia: cujus in ea dote conservanda in hodiernum usque diem Constantiam admirandam, mihi brevi tantum compendio exponendam proposui.

Annis à fundata per S. Patricium Hiberniæ Ecclesiæ quadringentis, quantis ea fuerit incrementis proyecta, quantis pietatis, ac doctrinæ ornamentis illustrata infinitum foret enarrare. Si *Pietatem* spectes, terram pridem iocultam & horridam; eo tempore hortum cælestium deliciarum, & terrestrem Paradisum non immeritò noncupares. Quod ne à me liberali nimis elogio Pronunciatum videatur, testem appello (a) *Jocelinum* antiquitatis studio illustrem. Intra (inquit) breve temporis spatium nulla eremus, nullus pene terre angulus, aut locus in Insula tam remotus fuit, qui per seclis Monachis aut Monialibus non repletetur; ita ut Hibernia speciali nomine *Insula Sanctorum* ubique terrarum jure nominaretur. Utque plures in eandem sententiam brevitatis studio prætermittam, instar omnium

(a) *Jocel. p. 173.*